

Archeologienota

Hasselt (Godsheide), Kiezelstraat bouw WZC en GAW

Deel II: Programma van maatregelen

Projectcode: 2020K309

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., 2020, Hasselt (Godsheide), Kiezelstraat, bouw van een WZC en GAW, Haast-rapport 2020-68, Bree, D/2020/12654/68

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik@konijnenburg.com

INHOUD

Programma van maatregelen
1. Administratieve gegevens
2. Aanleiding van het vooronderzoek
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem
4. Doelstellingen, onderzoeksstrategie en -methode
5. Lijst met afbeeldingen
6. Bibliografie

© 2020 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

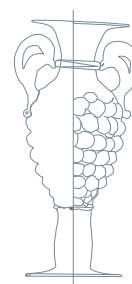
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2020/12654/68

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: luchtfoto, opnamejaar 2013-2015 © geopunt.be

Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek

1. Administratieve gegevens

1.1

Projectcode	2020K309
Actoren	Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Provincie	Limburg
Gemeente	Hasselt
Deelgemeente	Godsheide
Site	Kiezelstraat
Kadastrale gegevens	HASSELT 3 AFD/ sectie C, percelen (allemaal partim) 937b, 935a, 936a, 935b, 938h
Oppervlakte onderzoeksgebied	7317 m ²
Kadastraal percelenplan	Fig. 2
Topografische kaart	Fig. 3
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

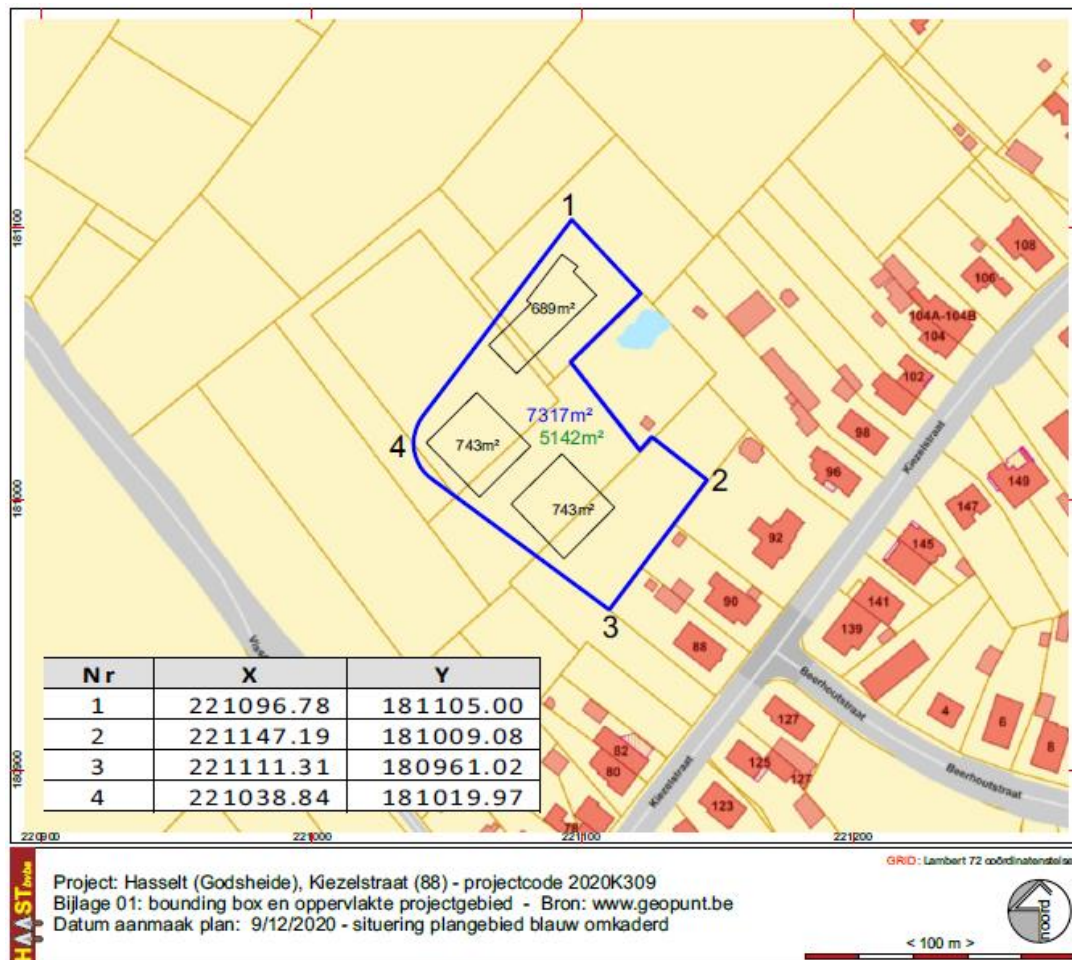

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale gegevens: Het projectgebied omvat de kadastrale percelen HASSELT 3 AFD/ sectie C, percelen (allemaal partim) 937b, 935a, 936a, 935b, 938h en heeft een oppervlakte van 7317 m².

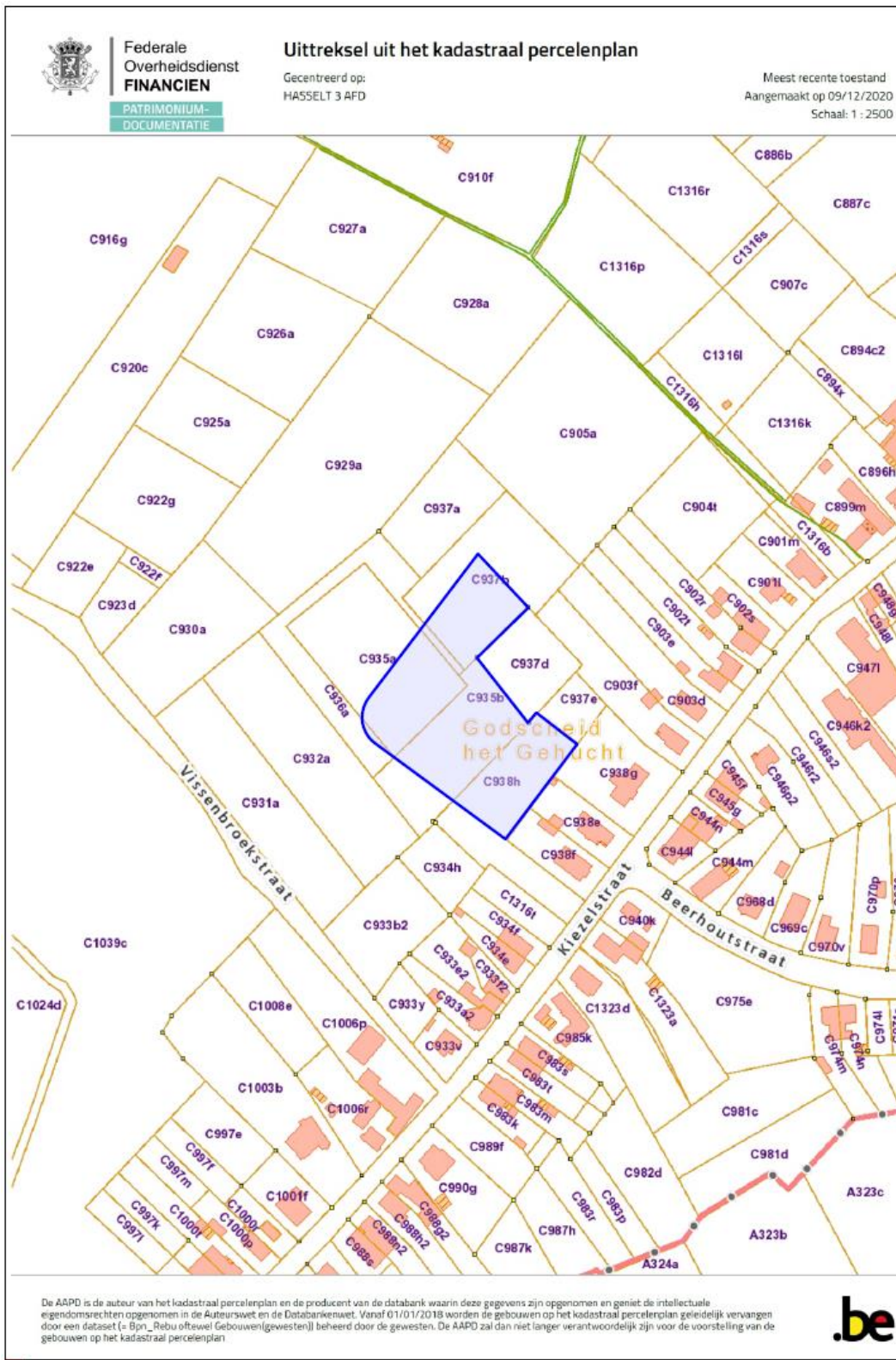

Fig. 2: Kadastraal uittreksel ©cadgis

2. Aanleiding van het vooronderzoek¹

De geplande werken

Het bouwprogramma omvat de bouw van drie woonblokken, Blok A, Blok B en Blok C en de buitenaanleg van het terrein met groenaanplantingen, hemelwaterafvoeren en paden.

De blokken A en B hebben beide een oppervlakte van 743 m² en worden beiden onderkelderd. De kelderbouw is voor beide blokken identiek. De aanzet van de vloeren, funderingsvlak, is gesitueerd op 3.30 m onder het bestaande maaiveld. Op die diepte wordt een vloerplaat gelegd in gewapend beton waarop doormiddel van ankers de verticale wanden verankerd worden. De kelders hebben een doorloophoogte van 2.70 m. De vloer (ondervloer) van de gelijkvloerse verdieping heeft een dikte van minimaal 30 cm en zal opgebouwd worden uit een ondervloer in

- vloerafwerking
- gewapende chape
- akoestische isolatie (dikte afhankelijk van de EPB-studie)
- thermische isolatie (dikte afhankelijk van de EPB-studie)
- draagvloer (dikte afhankelijk van de studie ir.)

Tussen de twee kelders wordt een inrit aangelegd naar de garagekelder die onder bouwblok A gesitueerd is. Vanuit die kelder wordt ook een doorgang gemaakt naar de kelder onder bouwblok B. de feitelijke oppervlakte van de kelder onder de bouwblokken A en B, inclusief de garage-inrit bedraagt $743 + 743 + 170 = 1656 \text{ m}^2$.

Bouwblok C wordt niet onderkelderd. De funderingen bestaan uit strookfunderingen van 40 tot 50 cm breedte die aangezet zullen worden op vorstvrije, stabiele ondergrond; gemiddeld op 70 à 80 cm onder het bestaande maaiveld. Op de strookfunderingen komt een voerplaat opgebouwd zoals de vloerplaat in de blokken A en B.

Voor de groenaanleg wordt de bestaande teelaarde herwerkt en worden graszones, struiken en bomen aangeplant. De paden worden aangelegd in een koffer van ca. 40 cm dikte bestaande uit een basisfundering in steenslag / breukpuin, een laag fijne steenslag en afgewerkt met dolomiet of een ander waterdoorlatend materiaal (keuze moet nog vastgelegd worden).

De nutsleidingen zullen aangesloten worden op de nutsleidingen onder de wegenis ten westen en ten noorden van de bouwblokken. De aanleg wegenis en nutsleidingen was het voorwerp van archeologienota's ID 4205 en ID 12342.

De "huisaansluitingen" worden aangelegd conform de bestaande richtlijnen. Dit wil zeggen, aanleg op vorstvrije diepte, ca 70 tot 80 cm onder het bestaande maaiveld, en aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel met RWA- en DWA-afvoer. In de tuin worden per blok regenwaterputten voorzien voor de recuperatie van hemelwater voor de spoeling van de toiletten, gemeenschappelijke kranen voor het onderhoud/poetsen van de gemeenschappelijke delen en de brandkranen.

¹ Plannen werden opgenomen in deel I, het verslag van het bureauonderzoek

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Het Bureauonderzoek:

De bestaande bronnen bevatten weinig of geen informatie over mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied. Uit het booronderzoek uitgevoerd door Studiebureau Archeologie op de percelen waarvan het projectgebied ook deel uitmaakt blijkt dat er een zeer lage verwachting is naar sporen uit de steentijd²: *Tijdens het landschappelijk booronderzoek werd vastgesteld dat er geen sprake meer is van een bewaarde Podzolbodem. Dit wil zeggen dat er geen lithische materiaal uit de steentijd meer in situ kan verwacht worden. Zoals het reeds uitgevoerde proefsleuvenonderzoek reeds heeft uitgewezen is de bodembewaring nog wel voldoende voor de bewaring van grondsporen uit latere periodes.*

Uitgaande van de landschappelijke, geologische en bodemkundige situering van het terrein, een matig natte zandbodem, mogelijk verstoord door de aanleg van drainagegreppels, is het archeologisch potentieel het hoogst naar sporensites, mogelijk vanaf de Metaaltijden tot en met de Nieuwe Tijd.

Er is de aanwijzing van een nabijgelegen hoeve op de Ferrariskaart, maar gelet op de vrij onzekere georeferentie van de kaart, is het niet duidelijk of die hoeve ook gesitueerd was op het terrein grenzend aan het projectgebied. Anderzijds is er het U-vormige kadastrale perceel C936a waarvan de vorm kan wijzen op een oude omgrachting of perceelscheiding.

Een schematische inschatting van het archeologisch potentieel:
Steentijd: laag tot onbestaande gelet op de resultaten van het booronderzoek
Metaaltijden: matig omwille van de landschappelijke situering
Romeinse Tijd: matig omwille van de landschappelijke situering
Middeleeuwen (algemeen): matig omwille van de landschappelijke situering
Nieuwe Tijd (en later): matig tot hoog gelet op de indicaties op de Ferrariskaart van aanwezigheid van een hoeve

Zeker vanaf de Nieuwe Tijd (18de eeuw en later – tot heden) is het terrein in gebruik als akker. Mogelijk was het terrein al eerder deel van een landbouwzone, maar directe aanwijzingen daarvoor zijn er niet af te leiden van de historische kaarten. De aanwezigheid van een plaggenbodem, deels vastgesteld in het booronderzoek, wijst op een eeuwenlang gebruik als akker. Maar de mogelijke aanwezigheid van drainagegreppels zoals zichtbaar op de luchtfoto's (cf. fig. 27) kan verstorend gewerkt hebben op mogelijk aanwezige archeologische sporen en restanten.

De geplande werken zijn zeker wat betreft de bouw van de woonblokken definitief verstorend en vernietigend voor eventueel aanwezige archeologische sporen.

² Archeologienota ID 12342, pagina 32

Besluit:

Ondanks het feit dat in het bureauonderzoek geen directe indicaties werden aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied, wijzen de topografische en bodemkundige ligging ervan toch op een mogelijke aanwezigheid van archeologische sporen. De hoogste verwachting kan gesteld naar sporensites en met name naar sporen uit de Nieuwe Tijd. Echter, sporen uit voorgaande perioden, in het bijzonder sporen uit de Metaaltijden, Romeinse Tijd en Middeleeuwen, zijn niet volledig uit te sluiten. Binnen de grenzen van het projectgebied wordt daarom verder archeologisch onderzoek aanbevolen. Hiermee sluit het besluit van dit bureauonderzoek aan bij het besluit van archeologienota 12342.

Verstoorde zones

Echt verstoorde zones kunnen binnen het projectgebied niet aangeduid worden. Wel kan verwacht worden dat – indien aanwezig – de drainagegreppels voor verstoring van de mogelijk aanwezige archeologische sporen kunnen gezorgd hebben.

Advies

De meest aangewezen manier om het terrein landschappelijk en archeologisch te waarderen is ons inzien een plangebieddekkend **proefsleuvenonderzoek** door middel van parallelle proefsleuven van 2 m breed over de volledige oppervlakte van het terrein. De topografische en bodemkundige situering van het terrein is in deze bepalend om toch een onderzoek via een archeologisch onderzoekstraject uit te voeren. Hiermee sluit het advies van dit bureauonderzoek aan bij het besluit van archeologienota 12342.

Randvoorwaarden

Uitstel van veldwerk is gerechtvaardigd omwille van juridische redenen; het terrein is nog in gebruik als akker en de eigenaar wenst pas verder te investeren in het project indien er geen bezwaarschriften worden ingediend naar aanleiding van het wettelijk verplichte openbaar onderzoek.

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016 en latere wijzigingen. **Niet uitvoeren van het programma van maatregelen wordt door de Gewestelijke Afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed beschouwd als een bouw misdrijf en kan leiden tot sancties.**

4. Doelstellingen, onderzoeksstrategie en -methode**Onderzoeksmethode**

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk van toepassing.

Op basis van een afweging van de verschillende onderzoeksmethodes, opgenomen in het verslag van het bureauonderzoek, toegevoegd aan dit programma van maatregelen, blijkt dat een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem doormiddel van een proefsleuvenonderzoek, de meest efficiënte en aangewezen methode, ook kosten-baten gewijs, om het terrein verder archeologisch te evalueren en te waarderen naar mogelijke kennisvermeerdering met betrekking tot de archeologische kennis omtrent het projectgebied en zijn omgeving.

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op een deel van of het gehele terrein, afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek, door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Om een dekkingpercentage te bereiken van ongeveer 10% wordt aangeraden te werken met proefsleuven van 2 meter breed met een maximale tussenafstand van 12,50 meter. Kijkvensters dienen steeds aangelegd te worden, ook als er geen sporen worden aangetroffen en dienen dan om de schijnbare afwezigheid van de sporen te verifiëren. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. Met de kijkvensters of dwarssleuven kan een dekkingpercentage van 12,5% bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein. Indien hiervan wordt afgeweken, wordt dit eveneens beargumenteerd.

De oriëntatie van de proefsleuven is noordwest – zuidoost, haaks op de richting van de Kiezelstraat en haaks op de richting van de (vermoede) drainagegreppels. Door ze noordwest – zuidoost te oriënteren wordt vermeden dat, indien drainagegreppels aanwezig zijn, deze over de volle engte van de proefsleuf (of proefsleuven) het archeologisch vlak zouden innemen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied. Tevens dienen het aangelegde vlak alsook de storthopen met een metaaldetector op signalen gecontroleerd te worden.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- *Zijn er sporen of structuren aanwezig?*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
- *Wat de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*
- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
- *Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte sporendensiteit?*

- *Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?*

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ. Om te bepalen of het onderzoeksdoel is bereikt, gebruikt de erkende archeoloog de volgende criteria:

Oppervlaktecriterium

Aangezien het principe van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek gebaseerd is op een statistische manier van werken is het van belang dat een voldoende ruime dekking wordt verkregen. Bovendien is het van belang dat de spreiding van de sleuven over het hele terrein gewaarborgd wordt zodat uitspraken kunnen worden gedaan over het hele terrein.

Inhoudelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden voldoende onderzoeken zodat uitspraken kunnen worden gedaan over onder meer datering, interpretatie en onderlinge samenhang van sporen.

Ruimtelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden zodanig onderzoeken dat hij een uitspraak kan doen over de ruimtelijke spreiding van een of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

Opmerking:

Het volledige vervolgtraject is afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek. Volgens de Code van de Goede Praktijk (8.4 en verder) kan een volgende stap in het vervolgtraject pas in detail worden uitgeschreven nadat de resultaten van een voorgaande stap in het vooronderzoek beschikbaar en bekrachtigd zijn (akte van genomen).

Personeel

Het proefsleuvenonderzoek dient te worden uitgevoerd door een erkend archeoloog samen met een assistent-archeoloog, beiden met de nodige ervaring en kennis van landelijk gelegen terreinen in de Kempen.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van goede Praktijk:

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen.

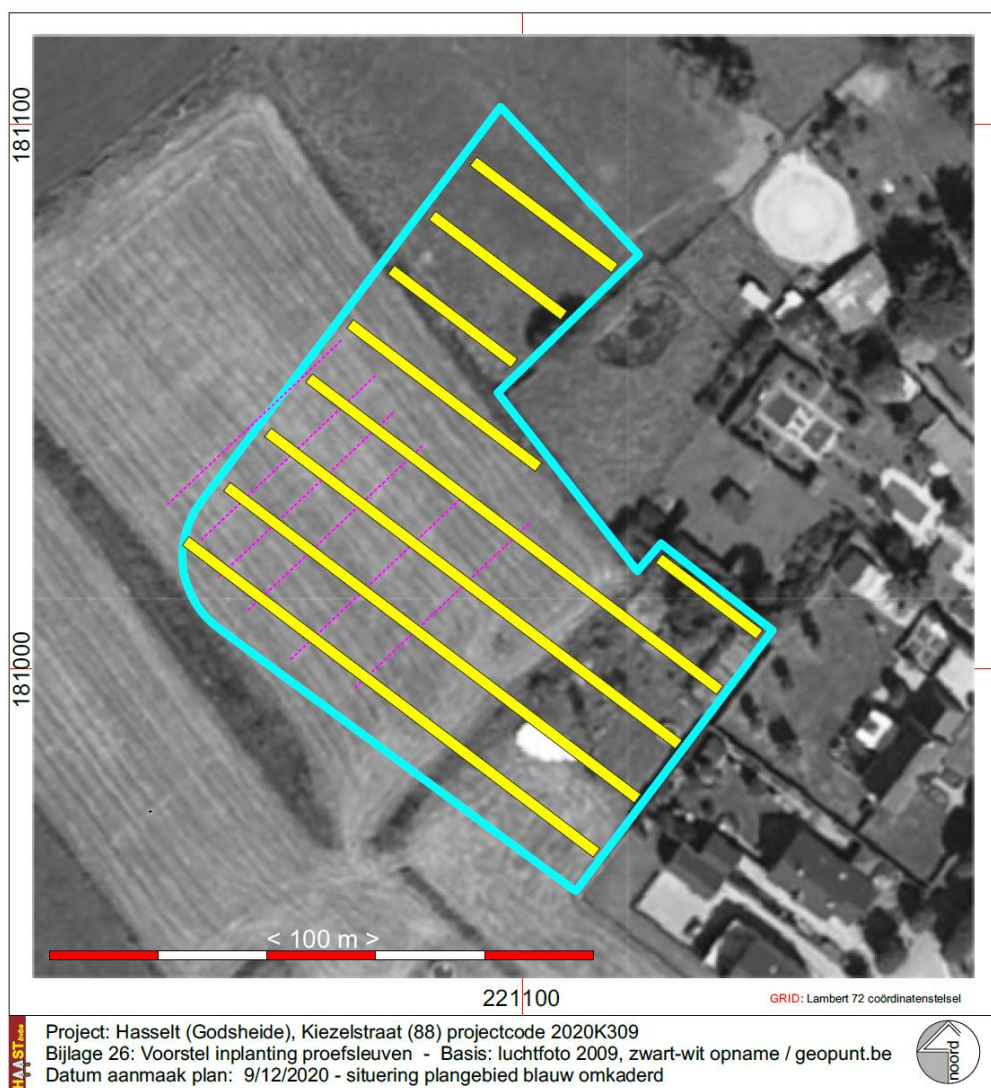

Fig. 3: voorstel inplanting proefsleuven.

5. Lijst met afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2020 © cadgis viewer

Fig. 3: voorstel inplanting proefsleuven.

6. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Geraadpleegd via: <https://www.onroerenderfgoed.be/actueel/nieuws/onderzoeksrapport-archeologisch-vooronderzoek-proefsleuven-strategie/>